

Toegankelijkheid openbare gebouwen

Inleiding

Iemand die een gebouw bezoekt maakt gebruik van één of meerdere ruimten in dat gebouw. Of zo'n ruimte bruikbaar is hangt af van de inrichting van het gebouw en van de activiteit die in die ruimte plaatsvindt. Het gaat dus niet over de toegankelijkheid van het gebouw.

Het gaat over de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid van de activiteit.

In onderstaand document worden de maatregelen beschreven die men kan treffen om mensen met een beperking in staat te stellen om deel te nemen aan een activiteit in een gebouw zodat zij niet op voorhand worden uitgesloten. Dit document is opgesteld naar aanleiding van het Handboek voor Toegankelijkheid en richtlijnen uit de NEN 1814. Daarnaast zijn er opmerkingen/adviezen in dit document opgenomen van ervaringen door ervaringsdeskundigen vanuit de praktijk. Hierdoor gaan bepaalde maatvoeringen/richtlijnen in dit document verder dan het Bouwbesluit voorschrijft.

Toegangsweg

Er moeten minimaal 2 gehandicapten parkeerplaatsen zo dicht mogelijk bij de entree van het gebouw aanwezig zijn.

Indien de entree van het gebouw niet direct aan de openbare weg ligt, moet de route vanaf de openbare weg naar de entree een obstakelvrije breedte van 120cm en een verharde afwerking hebben,

Het gebouw dient vanaf de openbare weg goed vindbaar zijn door middel van reflecterende bewegwijzeringsborden, geleidelijnen/markeringen en zonder trappen bereikbaar te zijn.

Wanneer in de toegangsroute hoogteverschillen aanwezig zijn, moeten deze door hellingbanen of liften kunnen worden overbrugd. Zie hiervoor: maatvoering bij hoogteverschillen en liften.

Vloeren

Vloeren dienen berijdbaar te zijn voor rolstoelen. Kokosmatten en hoogpolige vloerbedekking of groffe natuursteen zijn niet of nauwelijks berijdbaar.

Vloeren dienen voldoende stroef te zijn (dit voorkomt val-incidenten).

Vloeren bij voorkeur volledig vlak en vrij van hoogteverschillen. Een enkel hoogteverschil tussen verschillende vloerafwerkingen van 5mm. hoogte is toelaatbaar.

Openingen in roosters en sleuven mogen niet breder zijn dan 2cm. Hulphonden kunnen niet over roosters lopen, kleine voorwieltjes van rolstoelen kunnen vastlopen in sleuven en stokken van stoklopers zakken door sleuven en roosters.

Gangen

De vrije doorgang is afhankelijk van het aantal mensen dat gebruik maakt van een gang.

De vrije doorgang van een gewone gang is 120cm, van een drukke gang 180cm.

Wanneer een rolstoelgebruiker een draai/bocht moet maken, zoals in het gangpad va een winkel of tussen de boekenkasten van een bibliotheek is 150x150cm

manoeuvrerruimte nodig en voor een scootmobiel 210x210cm. Bij haakse bochten

moeten beide gangen (x+y) gelijk of groter zijn dan 195cm en bij scootmobiel groter of gelijk aan 235cm.

Deuren

De vrije doorgang van een deur dient minimaal 85cm te zijn. Bij dubbele deuren dient de vrije doorgang van één deur minimaal 85cm te zijn. Buiten het draaivlak van een deur is bij voorkeur 150x150cm manoeuvreerruimte voor een rolstoel of scootmobiel nodig. Is deze ruimte niet beschikbaar dan moet het minimaal 90x150cm zijn. Aan beide zijden van een deur dient minimaal 50cm vrije ruimte te zijn, zodat een rolstoelgebruiker bij de deurklink kan komen en de deur kan open trekken. Als er weinig ruimte naast de deur is, kan de situatie soms worden verbeterd door het kozijn te draaien.

Deuren met compartimenten, zoals een tourmiquetdeur(draaideur) dienen een manoeuvreerruimte van 90x180cm of van 110x140cm te hebben en voorzien zijn van een vertragingsknop.

De vrije doorgang van een deur is bij voorkeur 230cm voor lange mensen.

Een drempel mag maximaal 2cm hoog zijn. Voor een drempel aan de buitenzijde van een buitendeur geldt volgens het Bouwbesluit dat het hoogteverschil maximaal 2cm mag zijn. In de praktijk blijkt dat er nauwelijks nieuwe woningen worden gebouwd die aan deze eis voldoen. Terwijl er voldoende systemen op de markt zijn zonder drempels. Voorkom drempels!! Een drempel is een vervelend obstakel vooral als men met een rollator of rolstoel regelmatig dezelfde drempel moet passeren.

Zijn er drempels die niet vervangen kunnen worden pas dan een oplopdrempel toe, ook voor drempels van 2cm hoogte.

Deuren waar bezoekers gebruik van maken moeten herkenbaar zijn. Bij de hedendaags architectuur is de kleurstelling en materiaalgebruik van de toegangsdeur identiek met de gevel, waardoor de toegangsdeur nauwelijks zichtbaar is. Zorg dat de toegangsdeur contrasterend is met de gevel.

Deuren met grote glasvlakken moeten zichtbaar zijn. Met een markering kan een glasvlak zichtbaar worden gemaakt. De grootte en contrast van deze markering bepaalt de mate van zichtbaarheid. Als vuistregel kan worden gesteld dat de markering op elke stekende meter glasvlak tenminste 6 vierkante centimeter groot en goed contrasterend met zijn omgeving moet zijn.

Pas geen drangers toe. Mensen die gebruik maken van een rollator, rolstoel of scootmobiel zijn over het algemeen niet in staat om zelfstandig een deur met dranger te openen. Wanneer toch deurdrangers worden toegepast zorg dan dat deze drangers worden uitgevoerd met een instelbare sluitvertraging. Een sluitvertraging zorgt ervoor dat rolstoelgebruikers na het openen van de deur 4-6 seconden tijd hebben om naar binnen of buiten te rijden.

Een deur met een deurgreep moet door iedereen kunnen worden geopend. Ook door mensen met een beperkte handfunctie. Pas geen ronde deurgreep toe. Pas deurgrepen toe met een goede grip die weinig handkracht vereist.

De bedieningsknop van een automatische deur dient zich tenminste 50cm buiten een inwendige hoek te bevinden als de deur naar binnen opendraait en om veiligheidsredenen tenminste 50cm buiten het bewegingsvlak van de deur te plaatsen als de deur naar buiten opendraait.

Hoogteverschillen

Hoogteverschillen van meer dan 2cm dienen te worden overbrugd door een helling. Het maximale hoogteverschil dat overbrugd kan worden met één helling is 100cm. Grotere hoogteverschillen moeten met meerdere geschakelde hellingen worden overbrugd. De hellingshoek van een helling is bij voorkeur niet steiler dan 1:25. Aan het begin en aan het eind van elk hellingdeel dient voldoende manoeuvreerruimte te zijn voor een rolstoel of scootmobiel. Voor binnen situaties ten minste 150x150cm en voor buiten 210x210cm. Zorg dat de manoeuvreerruimte zich buiten het draaivlak van deuren en andere verkeersstromen bevindt.

Een helling dient minimaal 120cm breed te zijn.

Hellingen met een open zijde dienen te worden voorzien van een afrij-beveiliging in de vorm van een opstaande rand die ten minste 5cm hoog is. Hellingen hoger dan 25cm dienen aan de open zijde te worden voorzien van een afscheiding met leuning met openingen die niet groter zijn dan 50cm.

Kooilift

Zorg dat alle liften voldoende diep zijn voor alle type rolstoelen. Minimale diepte 205cm. In bestaande gebouwen is een diepte van 135cm wel toelaatbaar zij het dat zo'n lift alleen geschikt is voor een gewone rolstoel.

Voor brancards moet de diepte 220cm zijn.

De liftvloer dient 110cm breed te zijn en een vrije hoogte bij voorkeur 230cm.

Voor de liftdeur dient op elke verdieping een manoeuvreerruimte van 210x210cm en deze ruimte dient horizontaal en obstakelvrij te zijn. Verder dient de liftdeur automatisch open te gaan, vrije doorgang van 90cm hebben en een vrije hoogte van 230cm.

De bedieningsknoppen dienen binnen en buiten de lift op een hoogte van minimaal 90cm en maximaal 120cm te zijn aangebracht en voorzien zijn van braille reliëf.

De lift dient voorzien te zijn van een auditieve verdiepingsaanduiding(spraak).

In een lift met meer dan 3 stopplaatsen dient een zitgelegenheid met een zithoogte tussen de 45cm en 50cm boven de liftvloer te zijn aangebracht.

In de lift dient een leuning tussen de 85cm en 95cm boven de liftvloer te zijn aangebracht.

Op de achterwand van een kooilift dient een spiegel vanaf 100cm tot tenminste 195cm boven de vloer te zijn aangebracht.

Plateau lift

Hefplateau liften dienen minimaal 150cm diep te zijn. Voor het plateau dient op elke stopplaats voldoende manoeuvreerruimte van 150x150cm te zijn voor een rolstoel en voor een scootmobiel 210x210cm.

De drempel tussen vloer en plateau mag niet hoger zijn dan 2cm. Verder dienen de bedieningsknoppen met braille reliëf en het zitje op dezelfde hoogte te zitten als bij kooiliften.

Het hefvermogen van een hefplateau lift dient 350 kilo te bedragen.

Trappen

De veiligheid gaat boven de vormgeving van een trap. De looprichting op een trap is loodrecht op de trap treden.

Zorg dat de trap treden voldoende diep zijn (aantrede). Het advies is 17cm voor optrede en een aantrede van 30cm.

Zorg dat alle trap treden goed zichtbaar en goed te onderscheiden zijn door een goede verlichting toe te passen en trap treden te voorzien van een contrasterende markering.

Voorzie brede trappen aan de bovenzijde van een voelbare waarschuwingmarkering zodat mensen met een visuele beperking tijds het trapgat signaleren. Een voelbare waarschuwingmarkering bestaat uit voelbare noppen, is 60cm diep en wordt over de volledige breedte van de trap aangebracht. Ook op brede trapborden kan dit worden aangebracht. Op trappen breder dan

200cm, waar mogelijk, in het midden ook een leuning plaatsen.

Zorg dat de hellingshoek van elke trap niet steiler is dan 41 graden zodat men tijdens een calamiteit de trap kan gebruiken om mensen met behulp van een Evacchair te evacueren.

Zorg dat trapborden tenminste 150cm diep zijn zodat een Evacchair op het bordes kan draaien.

Trappen dienen aan weerszijden op een hoogte tussen 85cm en 95cm boven het begin van de aantrede voorzien te zijn van een leuning.

Laat trapleuningen vloeiend doorlopen langs de wanden bij trapborden.

Zorg dat de trapleuning 30cm voor de eerste tree begint en tenminste 30cm na de laatste tree eindigt. Het horizontale deel van de leuning geeft aan waar de tree begint. Zodat mensen kunnen zien waar de trap treden beginnen of eindigen, tillen zij op

het juiste moment hun voet omhoog. Blinden kunnen daardoor ook moeiteloos trap lopen.

Een ronde leuning met een diameter tussen 4cm en 5cm geeft de meeste grip.

Inrichtingselementen

Zorg dat alle lichtbronnen zijn afgeschermd zodat bezoekers nooit direct in de lichtbron kijken en de lichtsterkte via schakelaar, al naar gelang, kan worden ingesteld.

Stoelen met een zithoogte van 45cm en met rug- en armleuningen toe te passen en zorg dat er bij een zithoek ook opstelruimte is voor rolstoel- en scootmobiel gebruikers.

Bij zitplaatsen en tribunes geldt dat er minimaal twee zitplaatsen beschikbaar moet zijn voor rolstoelgebruikers. Een geschikte rolstoelplaats is tenminste 100cm breed en 180cm lang.

Bij evenementen die georganiseerd worden door instellingen of gehandicaptenorganisaties kunnen meer rolstoelgebruikers aanwezig zijn. Het advies is om altijd 2% van de zitplaatsen beschikbaar te hebben voor rolstoelgebruikers. Dit is eenvoudig realiseerbaar door bv. de eerste twee rijen uit losse stoelen te laten bestaan.

Zorg dat een deel of alle tafels en bureaus geschikt zijn voor rolstoelgebruikers. Het moet onderrijdbaar zijn. Onder het tafelblad dient daarvoor 75cm ruimte te zijn en de bovenkant van tafel- en bureaublad niet hoger is dan 80cm boven de vloer.

Zorg dat een lengte van 100cm bij de receptie/balie/desk niet hoger is dan 80cm en onderrijdbaar is.

Garderobes dienen voor iedereen geschikt te zijn dus ook voor rolstoelgebruikers en kleine mensen. Breng daarom een deel van de haken aan op een hoogte van 135-150cm.

Bedieningselementen die door bezoekers bediend moeten kunnen worden dienen bereikbaar en bruikbaar te zijn voor iedereen. Deze dienen op een hoogte van 90-120cm te worden aangebracht. Denk hierbij aan bv. deurbel, stopcontact, intercom, verwarming, pinapparaten enz.

Calamiteiten

In geval van calamiteiten moeten mensen veilig geëvacueerd kunnen worden.

Zorg dat de nooduitgangen obstakelvrij zijn en duidelijk door middel van pictogrammen wordt aangegeven waar die zich bevinden en ook door iedereen te gebruiken is.

In principe dient iedereen het gebouw zelfstandig te kunnen verlaten. Voor zover het de begane grond van een gebouw betreft is dit eenvoudig te realiseren. Wat de verdiepingen betreft moet men ervan uitgaan dat bij een calamiteit de liften niet gebruikt kunnen worden. Voor mensen die niet kunnen traplopen en moeten wachten zijn extra maatregelen nodig voor veilige en rookvrije opstelplaatsen.

Er zijn hulpmiddelen, zoals de Evacchair, waarmee mensen over een trap kunnen worden vervoerd. De Evacchair is een soort opklapbare stoel met smalle rupsbanden die over traptreden kunnen glijden. De Evacchair kan worden gebruikt op trappen met een hellingshoek tussen de 25 en 41 graden.

Ringleiding

Goede toegankelijkheid van gebouwen op het terrein van verstaanbaarheid is noodzakelijk voor een adequaat maatschappelijke verkeer van en met slechthorenden. Er dienen voorzieningen te worden aangebracht voor slechthorenden waar dat nuttig en mogelijk is.

Bij de keuze van een bepaalde installatie kan de afweging gemaakt worden wie er allemaal (tegelijkertijd) gebruik kan maken van de voorziening.

Om gebruik te kunnen maken van een ringleiding, dient de slechthorende de beschikking te hebben over een hoortoestel met zogenaamde "T"-stand.

Een FM- of infraroodinstallatie met kinbeugels of headsets als ontvanger is te gebruiken door die slechthorenden die geen hoortoestel of geen toestel met "T"-stand hebben.

Deze ontvangers zijn echter voor hoortoestel dragers die een "T"-stand hebben, ongewenst omdat zij niet in combinatie met het hoortoestel gebruikt kunnen worden.

Bij gebruikmaking van een FM- of infraroodinstallatie met een zogenaamd meerkanalen-systeem is het mogelijk de installatie voor simultaanvertaling in te zetten.

Toegankelijk toilet

Een integraal toegankelijk toilet bevat de minimale ruimte waar binnen een persoon met een handbewogen rolstoel geacht wordt zelfstandig toilethandelingen te kunnen verrichten.

Het invalidentoilet moet aangegeven zijn met bordjes/pictogrammen en gewoon in gebruik waar het voor bedoeld is en geen opslagruimte zijn.

De ruimte moet minimaal 165x220cm zijn en waar mogelijk 220x220cm(ITS norm).

Voor de toegangsdeur een vrije draaicirkel van 150cm en de deur moet 85cm breed zijn, zonder drempel en naar buitendraaien en op de binnenzijde voorzien zijn van een beugel op 90cm hoogte en horizontaal over de gehele breedte van de deur.

Lange deurkruk en vrij-bezetslot dat goed te gebruiken is voor mensen met een slechte handfunctie.

Een vrije draaicirkel in de ruimte van 150cm en 90x120cm vrije opstelruimte vóór de toiletspot en 90x120cm vrije opstelruimte aan één zijde van de toiletspot en waar mogelijk aan beide zijden van de pot. Afstand tussen toiletspot en wastafel 90cm en tussen toiletspot en achterwand 75cm en de hoogte van de toiletspot 47cm(inclusief bril).

Aan beide zijden van de closetpot een wegklapbare beugel waarvan één voorzien van een closethouder. Lengte beugels minimaal 75cm, hoogte 24cm boven de closetbril en de beugels 65cm uit elkaar.

De wastafel moet op 90cm hoogte geplaatst worden en syfon en afvoer moeten strak tegen de muur in verband met onderrijdbaarheid van rolstoel. Verder dient de wastafel te worden voorzien van een zwenkarm kraan en de spiegel op onderkant 100cm en bovenkant op 190cm van de vloer.

Er moet een rondgaand rood alarmkoord aangebracht zijn op 40cm boven de vloer en aangesloten op een trekschakelaar. Het hoorbare signaal moet overgaan in een ruimte waar mensen aanwezig zijn.

Een neerklapbare stoma of baby plateau van 50x80cm monteren op dezelfde hoogte als de wastafel. Kledinghaken op 120cm en lichtschaakelaar op 90cm hoogte van de vloer.

Pictogrammen

Gebruik waar mogelijk ook pictogrammen voor een verwijzing in beeld waar bepaalde voorzieningen zich bevinden. Denk hierbij aan pictogrammen voor: vluchtroute, alarmknoppen, nooduitgangen, toiletten, trappen, liften, brandblusser, AED enz.

Namens "Toegankelijk Noordenveld voor iedereen".

Jan-Harke Venema, voorzitter.